

Ψυχαναλυτική θεωρία

§ Συνειδητό (Conscious): όλα όσα εμπίπτουν στην επίγνωση του ατόμου (συνειδητές σκέψεις, συναισθήματα κ.λπ.)

§ Προσυνειδητό (Preconscious):

-Ενδιάμεση θέση (μεταξύ συνειδητού & ασυνειδήτου)

-Το περιεχόμενό του χρειάζεται συνειδητή προσπάθεια για να ανακληθεί

-Αναπτύσσεται παράλληλα με το εγώ

-Περιέχει τον ελεγκτή (censor), ο οποίος απαγορεύει σε ορισμένα περιεχόμενα του ασυνειδήτου να εισβάλλουν στο συνειδητό, εκτός εάν αυτό:

- υπερνικηθεί

- βρεθεί σε κατάσταση χαλάρωσης

- ξεγελαστεί

§ Ασυνείδητο (Unconscious):

-Στο βάθος του ψυχικού οργάνου

-Κατέχει τον μεγαλύτερο χώρο

-Το περιεχόμενό του είναι ανεπίγνωστο στο άτομο (περιλαμβάνει ασυνείδητες ιδέες, ενορμήσεις, συναισθήματα κ.λπ.), το οποίο έχει "απωθηθεί" ως μη αποδεκτό

-Λειτουργεί με βάση την αρχή της ηδονής και με αρχέγονη διαδικασία σκέψης:

- δεν υπάρχει λογική σύνδεση των εννοιών

- επιτρέπονται οι αντιφάσεις

- δεν υπάρχει η έννοια του χρόνου

- οι επιθυμίες δεν επιδέχονται καμία άρνηση στην εκπλήρωσή τους

- οι μνήμες δεν συνδέονται με λεκτικά σύμβολα

§ Το εκείνο (id) (Το βιολογικό τμήμα):

-το μεγαλύτερο μέρος του είναι ασυνείδητο

-περιέχει τις ενστικτώδεις - βιολογικές ανάγκες του ατόμου (για τροφή, νερό κ.λπ.) & τους μηχανισμούς άμυνας του εγώ

∅ Ερωτικό ένστικτο (σεξουαλική ενόρμηση)

∅ Ένστικτο της επιθετικότητας - θανάτου (επιθετική ενόρμηση)

Αρχή της ηδονής & πρωτεϊκή διαδικασία σκέψη

§ Το εγώ (ego) (Το ψυχολογικό τμήμα):

-μεσολαβητής του οργανισμού με τον εξωτερικό κόσμο

-αναπτύσσεται σταδιακά

-περιλαμβάνει όλες τις λειτουργίες του συνειδητού και κάποιους μηχανισμούς άμυνας του εγώ

-αρχή της πραγματικότητας & λογικές διαδικασίες σκέψης

§ Το υπερεγώ (superego) (Το κοινωνικό τμήμα):

- το ηθικό μέρος του ψυχικού οργάνου

- αρχίζει να αναπτύσσεται από τον πρώτο χρόνο ζωής και εγκαθιδρύεται με την λύση του Οιδιπόδειου συμπλέγματος

- αποτέλεσμα της επίδρασης του κοινωνικού περιβάλλοντος

- περιλαμβάνει τις θετικές και αρνητικές ηθικο-κοινωνικές αξίες (ιδεώδεις ή ιδανικό εγώ και ηθική συνείδηση, αντίστοιχα)

Συνεχής ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ

μεταξύ των αναγκών του Εκείνο, του Εγώ και του Υπερεγώ

Μηχανισμοί άμυνας

Απώθηση (Repression): Απομάκρυνση από το συνειδητό μη επιθυμητών ψυχικών στοιχείων (σκέψεων, επιθυμιών, ενορμήσεων) διότι συγκρούονται με τις απαγορεύσεις του υπereγώ.

Άρνηση (Denial): Άρνηση κάποιων γεγονότων ή της πραγματικότητας.

Μετάθεση ή μετατόπιση (Displacement): Μεταφέρει σκέψεις, συναισθήματα, ιδέες, επιθυμίες που του προκαλούν άγχος από το αρχικό τους αντικείμενο σε ένα άλλο περισσότερο αποδεκτό.

Προβολή (Projection): Απόδοση σκέψεων και συναισθημάτων, ασυνείδητων ιδεών και ενορμήσεων που του προκαλούν άγχος, είναι ανεπιθύμητα ή απαράδεκτα σε κάποιο άλλο άτομο.

Εκλογίκευση (Rationalization): Απόδοση διαφόρων δικαιολογιών ή επιφανειακά λογικών ερμηνειών για μη αποδεκτή συμπεριφορά, κίνητρα ή συναισθήματα.

Ενδοβολή – Ταυτοποίηση (Introjection): Ασυνείδητη εσωτερίκευση χαρακτηριστικών ή της ψυχικής αναπαράστασης ενός άλλου ατόμου (π.χ. των γονέων), με σκοπό τη μείωση της ψυχικής έντασης που προκαλείται από κάποιο δυσάρεστο γεγονός (π.χ. άγχος του αποχωρισμού).

Παλινδρόμηση ή επαναγωγή (Regression): Αντιμέτωπιση ψυχοπνευματικών καταστάσεων με την υιοθέτηση συμπεριφοράς, χαρακτηριστικής προηγούμενου σταδίου της ψυχοσεξουαλικής ανάπτυξης.

Μετουσίωση ή εξευγενισμός ή εξύψωση (Sublimation): Μεταφορά της ψυχικής ενέργειας από ηθικά απαράδεκτες σεξουαλικές και κοινωνικές επιταγές σε κοινωνικά αποδεκτές δραστηριότητες (π.χ. επιθετικές τάσεις γίνονται αθλητική άμιλλα).

Αντιστάθμιση ή Αναπλήρωση: Αντιστάθμιση μίας σωματικής ή ψυχικής μειονεξίας, πραγματικής ή φανταστικής με άλλες δραστηριότητες (π.χ. ο σεξουαλικά ανασφαλής Δον Ζουάν ή ένας τυφλός που γίνεται εξάαιρετος μουσικός).

Μετατροπή (Conversion): Συμβολική έκφραση και μετατροπή απαράδεκτων τάσεων και ασυνείδητων συγκρούσεων σε σωματικά προβλήματα (π.χ. υστερική κώφωση).

§ Ματαίωση ή ανατροπή (Undoing): Ματαίωση ή ακύρωση μίας δυσάρεστης πράξης με την πραγματοποίηση μίας άλλης που έχει σκοπό να την απορρίψει ή να την εξουδετερώσει. (π.χ. «κτύπα ξύλο»).

Στάδια ψυχοσεξουαλικής ανάπτυξης κατά τον Φρόυντ

§ Κάθε στάδιο χαρακτηρίζεται από ένα μέρος του σώματος, το οποίο χρησιμοποιείται ως ερωτογενής περιοχή.

§ Τόσο η ελλειμματική, όσο και η υπερβολική ικανοποίηση οδηγούν σε καθήλωση καθήλωση σεξουαλικής ενέργειας ή παλινδρόμηση / επαναγωγή

1. Στοματικό στάδιο (< 18 μήνες)
 - Ερωτογενής περιοχή: στόμα
 - Αρχικό Στάδιο θηλασμού ∅ Στάδιο δαγκώματος (μετά 6 έως 8 μήνες)
2. Πρωκτικό στάδιο (1ο - 3ο έτος)
 - Ερωτογενής περιοχή: βλεννογόνο του απευθυσμένου
 - Πρωκτικός ερωτισμός και Πρωκτικός σαδισμός
3. Φαλλικό στάδιο (3ο - 5ο έτος)
 - Ερωτογενής περιοχή: γεννητικά όργανα
 - Ερωτική προσκόλληση στον ετερόφυλο γονέα (Οιδιπόδειο σύμπλεγμα και σύμπλεγμα Ηλέκτρας) και επιθετικά αισθήματα στον ομόφυλο γονέα
 - ∅ Άγχος ευνουχισμού (castration anxiety)
 - ∅ Φθόνος του πέους (penis envy)
4. Λανθάνουσα περίοδος (6ο - 12ο έτος)
 - Μείωση σεξουαλικών ενορμήσεων
 - Σημαντική η ανάπτυξη της αρχής της πραγματικότητας και η εκμάθηση νέων δεξιοτήτων
5. Γενετήσιο ή εφηβικό (έναρξη από την εφηβεία - μέχρι την ενηλικίωση)
 - Επανεμφάνιση σεξουαλικών ενορμήσεων

Συμπλέγματα

Δημιουργία του Οιδιπόδειου συμπλέγματος

Ερωτική προσκόλληση στην μητέρα & επιθετικά αισθήματα προς τον πατέρα (θεωρείται αντίπαλος στην επιθυμία αποκλειστικής κατοχής της μητέρας)

Δημιουργία του συμπλέγματος της Ηλέκτρας

Ερωτική προσκόλληση στον πατέρα και επιθετικά αισθήματα στην μητέρα (θεωρείται αντίπαλος στην επιθυμία αποκλειστικής κατοχής του πατέρα)

Λύση του Οιδιπόδειου συμπλέγματος

Το αγόρι φοβάται ότι και ο πατέρας του τον μισεί και ότι θα τον εκδικηθεί ευνουχίζοντάς τον. (Άγχος ευνουχισμού – Castration Anxiety). Ναρκισσιστικός φόβος απώλειας του πέους υπερσχύει της ερωτικής προσκόλλησης στην μητέρα. Ταυτίζεται με τον ανδρισμό του πατέρα του.

Λύση του συμπλέγματος της Ηλέκτρας

Το κορίτσι ανακαλύπτει ότι δεν έχει πέος => ζήλια. (Φθόνος του πέους - Penis Envy). Η ερωτική προσκόλληση προς τον πατέρα μειώνεται γιατί δεν της δίνει ούτε πέος ούτε παιδί. Ταυτίζεται με την μητέρα της, την οποία αγαπά ο πατέρας της και της έχει δώσει παιδιά.